

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. II. Vtrum voces & scriptura significant res, an conceptus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

à quibus didicerunt, voluntate. & hoc solum in precedentibus intendo.

27 Restat hic explicare, quomodo imago sit signum rei significatæ: sed ex dictis clarè constat, eam esse imaginem propter similitudinem Physicam, quam habet cum re significatâ in formâ ipsâ exteriori, & quia depicta est ad repræsentandum. In quo autem similitudo consistat, dictum est supra, dum de Relatione egimus, quæ hic non oportet repetere.

Ratio significandi in actu secundo consistit in eo, quod quis audiens illam vocem, veniat de facto in cognitionem rei per illam significatæ, & quod ipse proferens vocem intelligat quæ dicit. Unde licet proferatur à psittaco vox aliqua Hispanica vel Latina, & ego percipiam illius significationem, non tamen dicuntur illæ voces propriè in actu secundo significare, quia psittacus eas nō intelligit. Item è contrario, licet proferens illa verba, ea percipiat, ut si Hebræus Hebraicè mecum loqueretur, quia ego audiens illum non percipio absolute, illa verba in actu secundo non sunt mihi significatiua, seu significantia. Hoc tamen pertinet ad quæstionem de nomine, an dicendum sit in hoc vel illo casu significare.

28 Dabitur potest in præsentia, vtrum possint voces vel aliqua alia signa significare aliquid magis explicite audienti quàm proferenti, aut è contrario. De hac quæstione Theologi Parte 1. quæst. 13. art. 1. vbi communiter Thomistæ defendunt negatiuam partem. Mouentur, quia nomen non significat rem, nisi mediis conceptibus, ergo non possunt verba rem melius significare audienti quàm concipiatur à proferente. Arbitror, rem hanc esse adeò claram, vt nisi de solâ voce nequeat esse dissensio; non enim dubium, quin possit audiens rem significatam per nomen perfectius intelligere quàm proferens: etenim si quis Hispanus in Galliâ existens, audiat à Gallo, qui solum per fidem humanâ nouit Hispaniam, audiat, inquam, descriptionem Hispaniæ quam ipse perlustrauit, perfectius sanè cognoscit res significatas per illa nomina, quàm Gallus ea proferens, quod etiam è contrario potest contingere, si narret Hispanus de Galliâ, & audiat Gallus.

29 Similiter, audit à rustico Philosophus vocem *homo*, quis negabit, Philosophum audientem melius percepturum quid ea vox significet, quàm percipiat ipse rusticus loquens? Hoc videtur esse extra omnem controuersiam. Vtrum autem dicenda sint tunc verba significare clariùs rem audienti, an non, è quod ab vtroque debeat percipi ea clarior significatio, vt dicatur absolute tali modo significare, quæstio est de voce, nec magni momenti.

SECTIO II.

Vtrum voces & scriptura significant res, an conceptus.

Non disputamus de vocibus impositis ad significandos mentis conceptus, quales sunt *cognitio intellectus*, & de quibus certum est, significare conceptus mentis, qui sunt res pro quibus supponuntur illæ voces. Dubium ergo est de illis vocibus quæ significant aliquid extra intelle-

ctum, vt vox *homo*, *lapis*, &c. de quibus quærimus, an supponantur pro homine, lapide, &c. an verò pro conceptu, quem habeo in mente de homine & de lapide, an pro vtroque.

Primò certum est, per voces non significari res nisi conceptas, ita vt cognitio illarum sit saltem conditio ad eas significandas: quapropter diximus Sectione proximâ, psittacum proferentem verba, propriè non loqui, quia non concipit quæ dicit. Deinde certum est, voces esse signa conceptuum, ducunt enim audientes in cognitionem conceptuum existentium in loquentibus; quando enim audio loquentem, formo conceptum, ab ipso percipi ea quæ dicit. Tertio certum est, per voces significari res ipsas: quia cum dico, *Christus mortuus est*, verè audiens venit in cognitionem mortis Christi Domini. Hæc omnia certissima, & in quibus nulla potest esse controuersia.

Potest autem esse de fine præcipuo institutionis vocum, an præcipuè inuentæ sint ad significandas res, an verò earum conceptus. Dicendum cenſeo, voces inuentas ad significandas præcipuè res ipsas. Ratio est, quia voces inuentæ sunt ad significandum id quod loquens præcipuè intendit significare: sed per voces intendit præcipuè significare loquens res ipsas, conceptus autem nullo modo; ergo voces præcipuè inuentæ sunt ad significandas res ipsas, non verò ad significandos conceptus. Maior & consequentia sunt certæ. Minor probatur: quia cum ego dico rustico, v.g. Deum esse trinum, intendo eum venire in cognitionem Trinitatis, non verò in cognitionem mei conceptus quem ego habeo de Trinitate. Idem est in omnibus aliis locutionibus, quas omnes dicitur quis intellexisse, si res per illas significatas intellexerit, quantumvis non sciat vtrum in loquente sint conceptus de illis rebus, nec ne, vt ex doctrinâ communi benè Hurtadus obseruat §. 18.

Sed obieciſ Primò, brutum distingui ab homine, è quod homo habeat voces ad significandos conceptus, brutum verò non; ergo voces priùs inuentæ sunt ad significandos conceptus. Respondeo, hominem à bruto distingui in eo, quod homo habet voces ad significandas res quas concipit, & ipsos etiam conceptus. Vt enim initio Sectionis diximus, aliquæ voces significant conceptus mentis, quales sunt *cognitio intellectus*: inde autem non inferitur, debere omnes voces esse impositas primariò ad significandos conceptus mentis, cum brutum neque ad conceptus, neque ad res conceptas significandas vtatur vocibus ad placitum.

Obieciſ Secundò cum Conimbricensibus: Voces subrogantur loco conceptuum, ergo præcipuè significant conceptus. Mala consequentia: imò contrarium infero ex eo Antecedenti, & probō meam conclusionem. Quia sicut conceptus non significabant se, sed sua obiecta; ita voces, quæ eorum loco subrogantur, debent significare nō ipsos conceptus, sed conceptuum obiecta, seu res ipsas: sicut si loco statuæ Cæsaris repræsentantis Cæsarem, subrogaretur eiusdem Cæsaris imago depicta, sanè hæc non poneretur ad significandam statuam cuius loco subrogatur, sed ad significandum Cæsarem quem repræsentabat statua, cuius loco pictura succedit, præstando id quod præstatur ab statuâ.

Q. 2

Obi.

33 Obiicies Tertiò cum iisdem: Si verba non significant conceptus, nullum esset mendacium, hoc enim consistit in significatione exteriori eius conceptus, qui non datur in mente; ergo voces non significant primariò res, sed conceptus. Respondeo, mendacium consistere in affirmatione exteriori illius rei, cuius negationem in mente concipio, aut è contrario in negatione exterioris rei, cuius affirmationem habeo in mente; ex quo nullo modo infertur, voces significare conceptus, imò potius sequitur, debere significare res ipsas quas affirmo per conceptus, & nego per verba, vel è contrario nego per conceptus, & affirmo per verba; vnde voces non sunt mendacium, quia negant conceptus, sed quia negant res affirmatas per conceptum. Ex his ergo duabus obiectionibus roboratur potius nostra sententia, quam infirmetur.

34 Obserua Primò pro dictis, etiam si conceptus aliquo modo significantur per voces, has tamen non supponi pro conceptibus, sed solum pro rebus significatis. cum enim dico, *Turca mouet bellum*, illud verbum *Turca* non supponitur pro conceptu Turcæ, ita vt sensus sit, *actus quo apprehendo Turcam mouet bellum*, ergo voces solum supponuntur loco rerum. Obserua Secundò, voces diuerso modo esse signa rerum, ac conceptuum: nam res omnino ad placitum significant, conceptus autem non omnino ad placitum, significant enim naturaliter, saltem aliquem conceptum, illum quo apprehendo ipsam vocem exteriorem. quod etiam verum est in vocibus prolatis à placito, qui licet non intelligat significationem vocis, ipsam tamen vocem, id est, ipsum sonum exteriorem rectè percipit. neque enim potest appetere locutionem illam nisi eam per sensum internum cognouerit. Dixi, *significant determinatè aliquem conceptum*: nam illum, quem ego formo de lapide v. g. non significat vox lapidis naturaliter: si enim ad hoc ex placito hominum non fuisset accepta, sicut eam audiens, lapidem non cognosceret, sic eandem proferens de lapide non cogitaret.

Rogabis, quid dicendum sit de scripturâ, an significet immediatè res ipsas, an voces, & mediis illis ipsas res. Respondeo cum distinctione. Aliquæ enim scripturæ sunt quæ non significant voces, sed res tantum, v. g. numeri, qui aliter *aspra* dicuntur, 1. 2. 3. &c. etenim dualis numerus non significat hanc vocem Hispanicam *dos*: qui enim in scripturâ Hispanica eum numerum videt, intelligit perfectè quid significet, de voce verò ipsâ Hispanicâ nec cogitat. Declaratur idem exemplis: quia licet hæc vox *duo* imponeretur nunc ad significandum lapidem, adhuc numerus ille dualis per cifram maneret idem qui antea eodem modo significans. Ratio à priori huius est, quia numeri, tam hi qui *aspra* dicuntur, quam alij qui per litteras fiunt, potius sunt quasi quædam figura rerum, quam voces ipsæ scriptæ. Vnde omnibus linguis saltem Europæis communes sunt, nec propterea scio qualis sit vox, quâ Angli vel Turcæ significant *duo*; ergo illi numeri non significant voces, sed res. Tales sunt omnes Sinarum scripturæ, quæ non significant voces, sed immediatè res ipsas: vnde ad intelligendam scripturam illorum, omnino per accidens se habet notitia vocum quibus vtuntur ad collo-

quendum inter se, sicut inter nos ad notitiam numerorum, per accidens se habet notitia vocum quibus illi numeri explicantur. quod declaratur exemplo picturæ, quæ immediatè significat hominem, non vocem quâ homo explicatur.

36 Aliæ sunt scripturæ immediatè significantes non quidem res, sed voces, quales sunt omnes quibus nos vtimur, exceptis numeris: neq; enim vox *homo* scripta repræsentat immediatè hominem, sed vocem ipsam prolatam: Vnde, licet quis perfectè sciat legere linguam Græcam vel Hebræam, & consequenter perfectè cognoscat characteres; adhuc tamen, quia ignorat significatum vocum quas repræsentant characteres, non scit quale sit significatum mediatum illius scripturæ. Quod inde confirmatur Primò, quia et si mutetur significatio huius vocis *homo*, non ideò mutatur modus illam scribendi, & quidquid significet vox *homo*; semper tamen hi characteres eandem vocem significant.

Vnde Secundò confirmatur: Si Respublica diceret, Vox *homo* non significet nisi lapidem, eo ipso sine vllâ aliâ mutatione factâ in scripturâ variaretur significatio mediatæ scripturæ, immediatæ verò non, quia, vt dixi, semper eandem vocem significaret, & eodem modo scriberetur; ergo, quia illa scriptura immediatè significabat vocem, & mediâ significatione vocis rem ipsam, hinc fit, vt qui sci legere, etiam si non intelligat quæ legat, vt contingit inter diuersas linguas, eisdem tamen vtentibus characteribus, dicatur perfectè noscere characteres, eo ipso quod sciat quomodo proferendi sint; ergo scriptura non significat immediatè res, (aliàs quomodo nosceret scripturam, qui non veniret in cognitionem rerum quas immediatè significat?) sed immediatè significat voces, quas quia noscit, dicitur (& verè ita est) *hic perfectè sci legere*; & ars scribendi & legendi adæquatè saluatur sine cognitione rerum, ergo scriptura immediatè solum significat voces. Confirmo tandem: qui docet alium legere, malè doceret, si ostensâ scripturâ *lapis* v. g. ei diceret, Hæc scriptura hanc rem significat, monstrando illi etiam ipsum lapidem; sic enim qui addiscit, non posset pronuntiare illam vocem, nec quando videret & a, in aliis vocibus scriptis sciret coniungere, & dicere *ba* idè solum tunc docetur, quomodo eos characteres voce debeat exprimere: & ponitur exemplum in vno, vt sic de omnibus sciat, etiam si significationem vocis ignoret; ergo scriptura immediatè significat voces.

38 Aduerte tamen, non propterea scripturam supponi pro vocibus, ita vt quando scriptum est, *Turca mouet bellum*, sensus sit, *vox, quâ dico Turca, illa mouet bellum*, sicut suprâ dicebamus de conceptibus. Supponitur ergo ipsa scriptura loco rerum, id est, ea quæ ibi affirmantur vel negantur, rebus ipsis conueniunt, non vocibus. Non facit tamen me venire in cognitionem rerum nisi excitando primò mihi species de vocibus, & de earum significatione ad placitum; quod solum contendo, & ostendi manifestè, eò quod ignoratâ hac significatione vocum, etiam si sciat legere, non poterit venire in cognitionem earum rerum, quod in numeris & in characteribus Sinarum aliter ostendi contingere.

Contrarium videtur sensisse hîc aliquis, non quidem

quidem questionem expressè tractans, sed probans, voces immediatè significare res, etiamsi substituantur loco conceptuum: sicut scriptura, inquit, etiam immediatè significat res, etiamsi ponatur loco vocum. Vnde addit, potest quis, legendo Epistolam, res intelligere, etiamsi non recorderetur locutionis. Sed in hoc non benè discutitur: ostendi enim iam, scripturam immediatè significare vocem, & hac mediante rem ipsam; idè nego, posse aliquem, qui ignoret significationem vocum, ex solâ scripturâ percipere rem. vnde non est eadem ratio, quoad hoc, de conceptibus, quæ de scripturâ, vt amplius obiectionis solutione constabit. quæ tamen prius potest vrgeri:

Scriptura subrogatur loco vocis, ergo non significat vocem, sed res per voces significatas. Consequentia videtur probata numero 32. vbi dixi, voces, quia subrogantur loco conceptuum, non significare ipsos conceptus, sed illorum obiecta. Responded, idè a me probatum, voces substitutas loco conceptuum nō significare ipsos conceptus, quia ipsi conceptus non se significant, sed sua obiecta: (conceptus enim sunt signa formalia, quæ sine cognitione sui ducunt in cognitionem suorum obiectorum; at voces externæ, quia sunt signa instrumentalia, non ducunt in cognitionem sui significati, nisi mediâ cognitione ipsarum vocum; vnde necessarium est, vt voces scriptæ, quæ subrogantur loco vocum quibus loquimur inter nos, non solum significant obiecta, sed immediatè voces ipsas prolatas, alioquin non efficient quod efficiebant voces, hoc est, & se & sua obiecta manifestare. Imò ex hac obiectione potius confirmatur nostra sententia quam infirmatur. Confirmo id vltius: Non potest intelligi significatum scripturæ, quin etiam intelligatur significatio ipsarum vocum, quas scriptura representat: hoc autem non requireretur, nisi scriptura immediatè significaret vocem, & illâ mediâ rem ipsam, sicut in numeris & scripturâ Sinarum, quia non representat immediatè voces, sed res, ad earum intelligentiam nullo modo requiritur notitia vocum, vt diximus supra.

Adhuc fortè vrgebis: Si de hoc nomine scripto *Deus* v. g. interrogem, quid hoc denotando illam scripturam significet, non respondebis mihi, significat vocem quâ explico *Deum*, sed dicet mihi, significat *Deum*, ergo scriptura illa non significat immediatè vocem sed rem ipsam. Responded facile: si quis iam sciat scripturam legere, & consequenter supponatur illum scire quam vocem illa scriptura significet, & magis intelligatur dubitare de vocis significatione, responderetur, significat *Deum* ipsum, vt contendit obiectionis. Verum id provenit non ex eo, quod scriptura immediatè significet res, sed quia, vt dixi, iam ille in eo casu supponitur scire legere, & consequenter supponitur scire immediatum significatum. At quando non scit legere, non responderetur, hæ litteræ significant *Deum*, sed, hæ litteræ sonant idem quod vox *Deus*, seu significant vocem *Dei*, & mediâ illâ significant *Deum*. Vnde potest scire, quid significet vox *Deus*, & non scire quid significet scriptura illa; & rursus etiamsi mutetur significatio vocis *Dei*, scriptura eandem semper vocem *Deus* representans, non tamen representat eandem rem, vt supra dixi: ergo il-

lam representat mediâ vocis significatione. Quod autem supra dicebatur, posse me legere Epistolam, eamq; intelligere, etiamsi non recorder vocum, nihil probat contra me, Primò, quia si se quis reflectat semper, tunc illi excitatur species vocum, & quasi mentaliter homo loquitur. Secundò, quia (vt supra in simili dixi) aliquando ex aliquo signo excitatur mihi species de vno obiecto per illud significato, non verò de altero. sicut licet vox sit significatiua formaliter à voluntate hominum, semel tamen iam perspectâ eâ significatione, postea excitat species de obiecto, non autem de ipsâ voluntate, ratione cuius formaliter significat.

SECTIO III.

De Nomine, Verbo, & Propositione.

DE Nomine & eius definitione latè egimus in Summulis, nunc circa illam duo possunt dubitari. Primum, vtrum Nomen infinitans sit propriè Nomen, v. g. *non-homo*, *non-Deus*. Aristoteles illud excludit à ratione Nominis, quia nimis extenditur eius significatio. Sed hæc ratio non est sufficiens, quia latius patet nomen *ens*, quod & significat totum quod *non-homo*, & præterea ipsum hominem, quem non significat *non-homo*. Idè alij mouentur, quia *non-homo* nō significat quid sit res, sed potius quid non sit: idem enim est dicere, *lapis est non-homo*, ac dicere, *lapis non est homo*; & sicut per hanc vltimam propositionem non nominatur lapis, ita nec per primam. Quod si his obiciat, ergo negatio non erit nomen, quia nihil posituum significat. Responderunt facile, negationem verè declarare essentiam negationis, quæ non est nisi negatio, at *non-homo* nihil declarare. Hæc est questio de voce, in quâ placet sententia affirmans, illud esse propriè Nomen. quam defendit Hurtadus Disput. 8. §. 12. quia propriè significat omnia quæ non sunt homo, licet non magis hoc quàm illud; & ita potest intrare propositionem.

Ad rationem in contrarium respondeo, non esse eandem propositionem, *lapis non est homo*, cum illâ, *lapis est non-homo*: prima enim est purè negatiua, secunda verò est partim affirmatiua, quia per illam affirmatur de lapide, esse aliquid quod non sit homo. vnde licet possit de Chimærâ dici, non esse homo, non tamen potest, *est non-homo*, quia id significat esse aliquid quod non sit homo, Chimæra autem neque est homo, neque aliquid distinctum ab homine.

Sed obiciat rursus, Nomen infinitans non est dictio simplex, ergo nec Nomen. Responded, negando consequentiam: quia sicut hoc nomen infinitum, licet componatur ex *in* & *finitum*, est propriè Nomen, ita etiam *non-homo*, licet ex *non* & *homo*.

Verbum est vox significatiua ad placitum, cum tempore, cuius nulla pars per se sumpta significat. De quâ definitione latè in Summulis, vbi ostendi, Verba de factò non infinitari, potuisse tamen, si voluissent Philosophi. Vide ibi dicta.

Circa consignificationem temporis, quæ exigitur in Verbis, potest quis dubitare, quâ ratione